

ZPRÁVA O REALIZACI PROJEKTU – KOMPLEXNÍ ŘEŠENÍ SENIORSKÉHO ABUSU

Cílem projektu Komplexní způsob řešení seniorského abusu bylo komplexně, a především prakticky, uchopit řešení problematiky týraní, zneužívání a zanedbávání seniorů zejm. v institucích pracujících se seniory. Chtěli jsme využít naše know-how získané dlouhodobou prací s tímto tématem a zahraniční zkušenosti a s pomocí multidisciplinárního týmu na základě kazuistických seminářů vytvořit doporučené postupy pro diagnostiku a řešení seniorského EAN, identifikovat klíčové problémy, zodpovědné instituce a navrhnout možná řešení vedoucí ke zlepšení situace. S výsledky tohoto snažení pak seznámit členy odborné veřejnosti a jejich další znalosti prohloubit pomocí dvou vzdělávacích seminářů. Jako členy multidisciplinárního teamu jsme oslovili:

Mgr. Moniku Šimůnkovou, zástupkyni veřejného ochránce práv

JUDr. Ondřeje Valu, vedoucího oddělení dohledu nad omezováním osobní svobody Kanceláře veřejného ochránce práv

Mgr. Terezu Hanelovou, právničku oddělení dohledu nad omezováním osobní svobody Kanceláře veřejného ochránce práv

doc. PhDr. Ludmilu Čírtkovou, CSc., dr. h. c.- psycholožku a forenzní znalkyni, odbornici na domácí násilí

Mgr. Terezii Šmídovou, ŽIVOT90 – manažerku komunitního centra ŽIVOTa90

Mgr. Petru Vitoušovou - prezidentku Bílého kruhu bezpečí, provozujícího linku důvěry

Mgr. Markétu Sailer – z odobru prevence kriminality, Ministerstvo vnitra ČR

MUDr. Zdeňka Kalvacha, Csc. - internistu, geriatra a odborníka na EAN

Všichni jmenovaní svou účast v projektu potvrdili a nemalou měrou přispěli k jeho úspěchu. Team jsme skládali s ohledem na vyvážené zastoupení a odbornost jednotlivých členů. Zejména účast zástupců kanceláře veřejného ochránce práv byla klíčovou kvůli jejich působnosti při dohledu nad omezováním osobní svobody a nashromážděným informacím z provedených návštěv v registrovaných a neregistrovaných zařízeních. Doc. Čírtková s Mgr. Vitoušovou zprostředkovaly jak zkušenosti a pohled provozovatele linky bezpečí, tak odborné informace z oblasti domácího násilí, viktimizace atd. MUDr. Kalvach pak jako zástupce praktických lékařů a odborník na EAN v institucionální péči zprostředkoval informace z pohledu zdravotnického personálu, managementu zdravotnických institucí a poskytovatelů sociálních služeb. Za poskytovatele sociálních služeb byla přizvána Mgr. Terezie Šmídová, která ve své funkci manažerky komunitního centra řeší problémy vedoucích jednotlivých sociálních služeb. Ke spolupráci jsme přizvali i Mgr. Markétu Sailer z odboru prevence kriminality MV ČR. Mgr. Jan Lorman se pak ujal moderování jednotlivých kazuistických seminářů a role metodika. Před prvním kazuistickým seminářem jsme na základě diskuse s členy teamu identifikovali kazuistické případy, které budeme probírat, abychom pokryli různé oblasti EAN.

Multidisciplinární team se poté postupně sešel nad 4 kazuistickými semináři, poslední se konal veřejně během konference Stáří spojuje 2021, semináře byly rozděleny do tří oblastí:

- EAN v pobytových zařízeních
- EAN v neregistrovaných pobytových zařízeních
- Individuální případy týraní, zneužívání a zanedbávání

Cílem kazuistických setkání bylo definovat návrh(y) řešení předloženého případu domácího násilí a špatného jednání vůči starším dospělým (předem vybraným a sdíleným s jednotlivými členy teamu). Shromáždit podstatné informace, sdílet je a na základě diskuse identifikovat potřeby klienta (oběti EAN). Posoudit situaci seniora a míru ohrožení. Ujasnit si jádro problému. Ověřit, zda na základě kazuistik máme všechny potřebné informace. A poté formulovat návrhy praktických kroků potřebných k řešení situace v dané kazuistice. Každý z účastníků měl možnost představit svůj/oje návrh(y) řešení.

Výstupem z jednotlivých kazuistických seminářů pak byla, díky znalosti rizikového chování a sociální psychologie v konkrétních případech, identifikace problému, přehled hlavních potřeb a priorit zúčastněných osob. Vznikl **plán případné intervence, monitoringu - doporučené postupy a chování při podezření na výskyt EAN**. Cílem také bylo pro jednotlivé případy vymezit klíčové instituce a osoby, které jsou pro danou oblast pravomocně a působnostně příslušné či odpovědné za výkon kontroly.

Všechna doporučení byla sepsána a závěry z doporučených postupů z jednotlivých kazuistických seminářů, jsme pak veřejně prezentovali v rámci 4 semináře během konference Stáří spojuje 2021, které se zúčastnili všichni členové multidisciplinárního teamu. Účastníci konference (cca 150 osob) tak měli možnost vyslechnout závěry k problematice komplexního řešení a seznámit se s doporučenými postupy v případě podezření na EAN v registrovaných zařízeních a jak nahlížet na problematiku neregistrovaných poskytovatelů soc. služeb. Doporučení kazuistických seminářů se také promítla do poselství z konference, které bylo dále předloženo Vládnímu výboru pro práva starších osob (VVPSO), jež se věnuje problematice doplnění Akčního plánu prevence genderově podmíněného domácího násilí o kapitolu násilí na seniorech.

V rámci projektu pak na základě těchto doporučení vznikly dva modelové odborné kurzy věnující se problematice týrání, zneužívání a zanedbávání seniorů, které jsme zdarma nabídli pracovníkům pracujícím se seniory nebo těm působícím v oblasti domácího násilí.

Kurz 1. - Poznatky o trestním postihu špatného zacházení s osobami omezenými na svobodě - pohledem Kanceláře Veřejného Ochránce Práv se konal 3. 11. 2021 od 9:00 – 16:00. Facilitátory kurzu byli JUDr. Ondřej Vala - vedoucího oddělení dohledu nad omezováním osobní svobody Kanceláře veřejného ochránce práv a Mgr. Tereza Hanelová právnička oddělení dohledu nad omezováním osobní svobody Kanceláře veřejného ochránce práv

Kurzu se zúčastnilo **28 osob a věnoval se následujícím tématům:**

- Špatné jednání se staršími dospělými z hlediska českého práva
 - závazky ČR
 - výklad jednotlivých pojmů
- Trestní postih špatného zacházení z hlediska evropské úmluvy o lidských právech
- Povinnost trestního postihu špatného zacházení ve světle článku 3 Úmluvy
- VOP a špatné zacházení – preventivní mechanismy a působnost
- Pojem špatného zacházení v praxi VOP
- Kazuistiky a diskuse:
 - Ochránce a správní orgány a orgány činné v trestním řízení
 - Domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem
 - Neregistrovaná pobyťová zařízení

- VOP legislativní doporučení

Kurz 2 - EAN - diagnostika a detekce se uskutečnil ve dvou částech a bylo na něj registrováno 45 účastníků.

1. část se konala 30. 11. 2021 - 10:30 - 17:30 kurzem provedli **Mgr. Jan Lorman a MUDr. Zdeněk Kalvach** a věnoval se následující problematice:

1. Definice – Typologie
 - Definice EAN
 - Příznaky, projevy špatného jednání se staršími dospělými
 - Výskyt v ČR a ve světě
 - Pojetí „nevhodného jednání vůči starším dospělým" v Akčním plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí
2. Detekce a diagnostika špatného zacházení
 - Domácí násilí a špatné zacházení v bytových službách
 - Rizikové faktory
 - Obtíže detekce špatného zacházení u seniorů
 - Metody detekce
 - Lékařská diagnostika a detekce
3. Zkušenosti a dobrá praxe

2. část kurzu se pak konala 8. 12. 2021 - 9:30 - 16:30 a navázala následujícími tématy

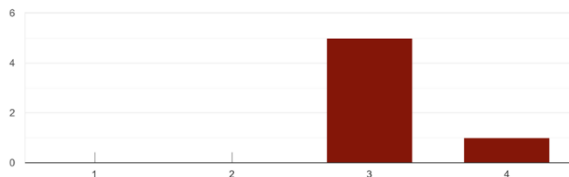
4. Domácí násilí, stalking, predikce násilí, kterou facilitovala **doc. PhDr. Ludmila Čírtkovou, CSc.**,
 - Projevy násilí
 - Cyklus násilí (střídání incidentů a klidových fází) a také permanentní tlak
 - Trvalá asymetrie vztahu (ve vztahu jsou jasně rozdělené role na osobu násilnou a na osobu ohroženou).
 - „Otevírání dveří" domácího násilí
 - Typologie oběti a pachatele
5. Kazuistický seminář, kterým provedli všichni tři lektori společně.

Z evaluačních dotazníků zaslanych účastníkům kurzu vyplynulo:

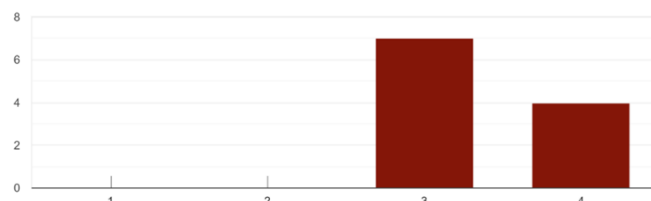
- že 83,3 % respondentů obou kurzů vnímá kurzy jako velmi přínosné a inovativní
- že u 100 % respondentů kurzu – Poznatky o trestním postihu a 75% respondentů kurzu Detekce EAN kurz naplnil jejich očekávání
- 83,3 % respondentů kurzu 1 pak potvrdilo, že budou poznatky využívat ve své praxi alespoň částečně, 16,7% pak při každodenní činnosti

- U kurzu č. 2 byl tento poměr 63,6% částečně a 36,4% každodenně

Kurz byl pro moji další praxi užitečný (1 - získané vědomosti nebudu moci uplatnit vůbec; 2 - velmi omezeně; 3 - částečně, 4 - budu je využívat skoro denně)
6 odpovědí

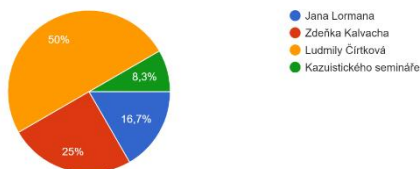

Kurz byl pro moji další praxi užitečný (1 - získané vědomosti nebudu moci uplatnit vůbec; 2 - velmi omezeně; 3 - částečně, 4 - budu je využívat skoro denně)
11 odpovědí

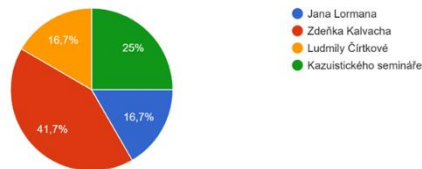

- U kurzu diagnostika a detekce EAN 50% respondentů hodnotilo jako nejužitečnější část doc. Čírtkové - Domácí násilí, stalking, predikce násilí a 41% pak jako obsahově nejnovější část MUDr. Kalvacha

Nejužitečnější pro mne byla část
12 odpovědí

Obsahově nejnovější pro mne byla část
12 odpovědí

- Většina respondentů by také oba kurzy doporučila svým kolegům

Součástí projektu byla také menší informační kampaň cílená na zviditelnění této problematiky vč. prevence a minimalizace rizik seniorského abusu. Dále pokračujeme také ve zviditelňování tohoto tématu v našich advokačních aktivitách.

V roce 2022 bychom rádi pokračovali v projektu Komplexní způsob řešení EAN a více ho rozvinuli